

Suomessa pitää voida viljellä muuntogeenisiä kasveja

(Alakerta-artikkeli, Aamulehti 3.1.2010)

Hallitus antoi 13.11.2009 eduskunnalle esityksen laiksi muuntogeenisestä kasvintuotannosta. Laki-esitys on selvästikin kirjoitettu geeniteknikkaan kielteisesti suhtautuvien ihmisten ehdoilla. Näyttää siltä, että kun muuntogeenisten kasvien viljelyä ei voida EU-säädösten takia kokonaan kieltää, se halutaan kuitenkin tehdä käytännössä mahdottomaksi. Laki, jolla säädetään ehdot muuntogeenisten kasvien viljelystä, toki tarvitaan, mutta hallituksen esittämässä muodossa se on torjuttava.

Lakiehdotuksen 6 § mukaan toiminnanharjoittajan on noudatettava muuntogeenisen perunan viljelyssä suojaetäisyyttä, joka on 18 metriä tavanomaisella tuotantotavalla tuotettuun perunaan ja 30 metriä luonnonmukaisella tuotantotavalla tuotettuun perunaan. Tätä perustellaan sillä, että ns. tärkkelysperuna on todennäköisesti ensimmäinen Suomessa viljelyyn tulossa oleva muuntogeeninen kasvilajike.

Kohtuuton pykälä on selvä geeniteknikan vastustajien lakiin ujuttama Troijan puuhevonen, jonka avulla käytännössä estetään muuntogeenisten, laadukkaampien perunalajikkeiden viljely maassamme kokonaan. Tällainen on paperiteollisuuden käyttöön tarkoitetun tärkkelysperunan ohella esimerkiksi pian viljelyvalmiiksi tuleva, ruokaperunaksi tarkoitettu, ruton kestävä perunalajike. Lopulta pykälä estäisi kaiken muuntogeenisten kasvien viljelyn.

Suojaetäisyys on tarpeettoman suuri. Ruotsissa sekä Hollannissa suojaetäisyys on perunalla kolme metriä ja Tanskassa kaksi metriä. Suomalaistenkin seurantatutkimusten mukaan 2–3 metriä riittää käytännössä hyvin estämään lajikkeiden sekaantumisen siemenperunan tuotannossa.

Peruna lisääntyy Suomessa viljelykäytännössä vain suvuttomasti mukuloiden välityksellä. Mutta mitä tehdään sitten kun viljelyyn olisi tulossa muuntogeenisiä suvullisesti lisääntyviä hyönteis-
pölytteisiä kasveja puhumattakaan tuulipölytteisistä viljakasveista? Niiltä voitaisiin lakia johdonmukaisesti soveltaen vaatia niin valtavia suojaetäisyyksiä, ettei kellään ei olisi niiden viljelyyn taloudellisia edellytyksiä. Laki siis käytännössä estäisi lopulta kaiken muuntogeenisten kasvien viljelyn maassamme.

Pääministeri Matti Vanhanen ja maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila ovatkin ilmoittaneet tavoitteekseen, että Suomesta tulisi kokonaan muuntogeenisistä kasveista vapaa maa. Tällainen politiikka on taantumuksellista ja lyö korvalle hallituksen muutoin hyväksymää innovaatiopolitiikkaa. Lakiehdotuksen käsittelyssä ei siis ole kyse pelkästään maatalouspolitiikasta, vaan kyseessä on arvovalinta tieteeseen perustuvan edistyksen puolesta tai sitä vastaan.

Suomessakin on ennen pitkää viljeltävä myös muuntogeenisiä kasveja. Esimerkiksi, jos ilmastonmuutos etenee ennustetulla tavalla, tarvitaan uusiin olosuhteisiin sopivia lajikkeita ja nopeasti. Niiden jalostamisessa geeniteknikan soveltaminen on välttämätöntä. Monessa tapauksessa muuntogeenisten kasvien tuoma taloudellinen lisäarvo verrattuna tavanomaisiin kasveihin on niin merkittävä, ettei Suomella ole varaa jäädä kehityksen ulkopuolelle.

Muuntogeenisten kasvien viljelyala maailmassa kasvaa noin 10 % vauhdilla vuosittain ja oli vuonna 2008 125 miljoonaa hehtaaria, mikä on noin neljä kertaa Suomen koko pinta-ala. Mistään pienimuotoisesta kokeilusta ei siis muuntogeenisten kasvien käytön vastustajien tapaan enää voida puhua.

Kaikkiaan 13,3 miljoonaa viljelijää 25 maassa hyödyntää muuntogeenisiä lajikkeita. Suurin osa heistä, 12,3 miljoonaa, on pienviljelijöitä kehitysmaissa. Ei siis pidä paikkaansa sekään muuntogeenisten kasvien vastustajien väite, että kyseessä olisi vain suurviljelmille sopiva ja niitä hyödyttävä viljelytekniikka. Laajinta viljely on Yhdysvalloissa, Argentiinassa, Brasiliassa, Kanadassa ja Intiassa. EU:n alueella viljellään toistaiseksi vain vähäisessä määrin muuntogeenistä maissia kuudessa maassa, Espanjassa, Tsekin tasavallassa, Romaniassa, Saksassa, Puolassa ja Slovakiassa.

Kaikissa maissa, joissa muuntogeenisiä kasveja viljellään, on viljelijöiden tulotaso niiden ansiosta noussut. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (MTTL) on tehnyt jo vuonna 2000 selvityksen geenitekniikan ja muuntogeenisen ruuan taloudellisista vaikutuksista Suomen elintarvikeketjussa. Selvitys perustui kirjallisuuteen sekä muuntogeenisen ravinnon tuotannon, kaupan ja kulutuksen avainhenkilöiden haastatteluihin.

Tutkimuksen mukaan ei ole epäilystä siitä, että geenitekniikan hyödyntäminen voi lisätä maatalojen tuottavuutta. Hyödyt syntyvät kustannusten alenemisesta, satojen suurenemisesta, paremmasta riskin hallinnasta ja tuholaihaittojen vähenemisestä. Sen sijaan taloudellisen hyödyn jakautuminen viljelijöiden kesken on luultavasti epätasaista. Aluksi hyötyvät ne, jotka omaksuvat uuden tekniikan ensimmäisinä, mutta muuntogeenisten kasvien käytön yleistyessä ja tarjonnan näin kasvaessa tilojen tulot, mutta myös tuotteiden vähittäishinnat alkavat laskea. Tämän seurauksena viljelijöiden aluksi saama hyöty siirtyy kuluttajille ja talouden muille lohkoille.

Asiaa kuluttajan näkökulmasta tarkasteltaessa on meillä kirjoitettu enimmäkseen valinnan vapaudesta ja siihen liittyvästä muuntogeenisen ruuan merkintävelvoitteesta. On korostettu sitä, että kuluttajilla pitää olla tosiasiallinen mahdollisuus valita muuntogeenistä vapaita elintarvikkeita. Tällöin on unohtunut se, että valinnan vapauden tulee toimia myös toisin päin; niillä ihmisillä, jotka haluavat muuntogeenistä ravintoa sen edullisemman hinnan ja perinteisin viljelymenetelmin tuotettuun ravintoon verrattuna suuremman puhtauden takia, pitää olla tähän oikeus ja mahdollisuus. Luonnonmukaisesti viljelty ravinto taas on 2–5 kertaa kalliimpaa kuin tavanomainen eikä luomutuotanto välttämättä aina kelpaa elintarviketeollisuuden raaka-aineeksi.

Päätösten muuntogeenisten kasvien viljelystä pitää perustua edistykselliseen tieteelliseen tietoon eikä toiveajatteluun maastamme puhtaan ravinnon tuottajana Euroopalle puhumattakaan irrationaalisista peloista.

Petter Portin
Turun yliopiston perinnöllisyystieteen
emeritusprofessori